

Hišica na kolesih.

I.

Skozi vas je peljalo par konj čuden voz. Kar cela hiša je bila na njem. Celo dimnik je bil na strehi. Sredi vasi je vse obstalo. Iz dimnika se je pričelo kaditi — znamenje, da kurijo. Torej res pravcata hiša na štirih kolesih.

Kmalu je bilo ob vozu vse živo. Velika in majhna vaška radovednost je ogledovala z živim zanimanjem to nenavadno prikazen in njene dokaj umazane prebivalce. S posebnim zanimanjem in z mojstrskim pogledom je opazoval ta nenavadni voz Pibrovčev Cene.

»Morda ga bo kupil,« so se rogali drugi.

Kako rad bi ga bil kupil Cene! Pa kaj, ko je imel v žepu celih trideset vinarjev. Kdo bo za tako ceno prodajal voz in še konje povrhu. Ne, Cene ni tako neumen, da bi se spuščal v kupčijo. Voz mu je bil pa vseeno všeč.

»Mama, kakšen čuden voz je danes doli na cesti. Tam pri Košmeljevi lipi je. Ali ste ga kaj videli?«

»Nič ne. Kakšen je pa?«

»Kar cela hiša je na njem. Celo peč ima notri, pa kuhajo v njem. Pa okna, pa vrata, pa ljudje so notri.«

»Gotovo kakšno komedijo peljejo v mesto.«

»Kaj pa je to: komedija?«

»Vsake vrste reči se vidijo v njej. Take, da ti še povedati ne morem.«

»Kdo pa vidi tiste reči?«

»Kdor plača.«

»Koliko je pa treba plačati?«

»Boš že zvedel, ko boš šel jutri v šolo. Jaz ne vem.«

Še nikdar ni šel Cene s takim veseljem v Loko v šolo. Kar dočakati ni mogel ure, kdaj bo sedem. Pol ure preje jo je pobrisal v šolo — pravzaprav šel je gledat, kje je voz, ki vozi komedijo.

Ves srečen ga zagleda doli na živinskem trgu, tam kjer so mu lani oče kupili ovčko za god.

Zopet novo čudo! Dva moža postavljata tam zraven voza novo hišo iz platna. Ali so bogati ti ljudje: eno hišo vozijo na kolesih, drugo pa postavijo kar iz platna! Kamor pridejo, pa jo zopet lahko razderejo, kadar hočejo. Cene se kar ne more nagledati in načuditi vsej tej novosti.

Ko bi še zvedel, kaj bo lahko videl v komediji! In koliko bo treba plačati? Kdo bi mu neki povedal! Ljudje pri komediji tako čudno govoré, da jih prav nič ne razume. Pa tako črni so, da se jih skoraj boji.

Prehitro udari ura osem.

»Ah! Že osem! Škoda!« zatarna Cene in odhiti na vso moč, da ne zamudi šole, oziroma da bi ne bil po šoli zaprt. V šoli je pa ves razmišljen in raztresen. Samo telo je v šoli, misli pa doli pred komedijo in pred nje-

nimi hišicami. Prav hvaležen je Cene, da ga danes gospod učitelj pusti popolnoma pri miru. Če ne, bi bila huda ura v šoli in pozneje še doma.

Ob desetih je petnajst minut odločenih za odpočitek. In takrat začne županov Pepe odkrivati svojim tovarišem najnovejšo skrivnost, ki se je dogodila tiste dni pri županu.

»Fantje,« začne Pepe, »včeraj je pa prišla komedija k nam. Deset dni bo tukaj. Kdor bo šel noter, bo videl Dunaj, pa cesarski grad, pa cesaričin pogreb, pa še veliko drugega. Za otroke bo treba plačati dvajset vinarjev, za velike ljudi pa štirideset vinarjev. Potem bo pa še vsak nekaj dobil v dar. Jutri se bo pa začelo.«

»Kdo ti je pa vse to povedal?« silijo vanj součenci.

»Naš ata.«

»Kdo je pa atu povedal?«

»Tisti mož, ki je prišel s komedijo.«

Cene je zvedel vse, kar mu je bilo treba vedeti. Samo malo bal se je še v komedijo iti, ker se je bal tistih začrnelih ljudi.

II.

»I bova pa šla, no, da ti bo odleglo,« so rekli Pibrovčeva mati, ko Cene le ni odnehal priganjati za komedijo. »Samo, da boš potem ubogal in da boš rad Minko varoval.«

»Oh, pa kako varoval!«

»Jutri pojdeva, ko bo četrtek.«

Dolgo časa ni mogel Cene zaspati tisto noč. Ko mu je pa naposled le spanec zatisnil trudne oči, se mu je pa zasanjalo, da je prespal celi četrtek in se je zbudil šele v petek zjutraj. Torej ne bo nič s komedijo. Ti nesreča ti, taka!

Cene prične jokati, pa kar na glas, tako da so se prebudili še mati.

»Kaj pa ti je, Cene?« so povprašali z vso skrbjo. »Ali te zob boli?«

»O, ne!«

»Ali te glava boli?«

»Tudi ne!«

»Ali te je strah?«

»O, ne!«

»Kaj pa ti je?«

»Zakaj me pa niste poklicali!«

»Čemu?«

»Da bi bil šel v komedijo.«

»Saj bova šla jutri.«

»Pa ste rekli, da bova šla v četrtek.«

»Saj bo jutri četrtek.«

»Ali ne bo jutri petek?«

»Kaj pa vendar misliš?«

»Meni se je zdelo, da sem v četrtek ves dan prespal.«

»Sanjalo se ti je, sanjalo! Kar miren bodi pa zaspi.«

Čez nekaj časa je Cene zopet pomirjen zaspal in spal do ranega jutra. Po zajtrku se napravita z materjo v Loko. Ves srečen stopa Cene poleg matere in ugiba, kaj bo vse videl in kaj bo dobil v dar, ker bo šel gledat komedijo.

»O srečni ljudje!« vzdahne Cene natihoma, ko zagleda posestnika komedije in njegove otroke. »Vsak dan lahko zastonj gledate tako lepe reči, pa še dve tako lepi hiši imate — eno na kolesih, eno pa iz platna.«

S silnim zanimanjem ogleduje Cene slike — najrajši bi jih vzel kar s seboj domov. Ali kaj, ko so vse pod steklom in tako daleč od njega. Povrhu hodi pa še tisti začrneli mož vedno semintja. Ves srečen pride Cene vun iz platnene hiše in — o sreča! — sedaj dobi v dar še čisto novo denarnico. Toliko lepega je videl, pa še toliko lepega dobil! Ali je še kdo srečnejši kot Cene?

Celo pot povprašuje potem mater le o komediji in hvali njeno lepoto. Nazadnje, že blizu doma, pa vpraša, kam hodijo ti otroci iz komedije v šolo.

»Ne vem. Menda nikamor.«

»Nikamor! Ali res?«

»Tako vsaj mislim. Sedaj bodo nekaj dni tukaj, potem bodo šli pa drugam, odtam pa zopet naprej in naprej.«

Zopet nova, nepopisna sreča, ki cvete takim potujočim otrokom! Oh, kdaj boš pa ti tako srečen! Pomisli vendar — no, saj že premišljuješ! Nalog ni treba pisati takim otrokom, učiti se jim ni treba, gospoda učitelja se jim ni treba bati, zaprti niso nikoli! Cene, kako pa ti? Večje sreče si misliti ne moreš, kakor jo imajo ti otroci...

Cene in pa šola namreč nista največja prijatelja.

III.

Voz s prelepo hišico je odšel. Pibrovčev Cene je pa še dolgo o njem sanjaril. Ravnotako o platneni hiši in o tem, kar je v nji videl. Ko bi imel dosti denarja, kar kupil bi vse take reči, pa bi se vozil po svetu. Ali kaj, ko ni denarja!

Komljančev Jože, Cenetov najboljši prijatelj, mu je pa pomagal iz zadrege.

»Ti Cene,« mu dé nekega dne, ko mu je Cene gotovo že desetokrat pogreval svoje želje glede hišice na kolesih, »ti Cene, ali imate pri vas kaj starih koles? Takih, veš, od voz.«

»Nekaj jih menda že imamo. Kaj pa je?«

»Pri nas jih imamo pa tudi nekaj. Veš, zakaj vprašam?«

»Zakaj?«

»Kar sama bova naredila tak voz.«

»S hišico?«

»Kajpada, s hišico!«

»Ali ga znaš?«

»Bo že šlo. Samo da imava kolesa; drugo me nič ne skrbi.«

»Potem se bova pa vozila. Kar po celem svetu bova vozila! Juhuhu, juhuhu!«

»Bodi no pameten!«

Cene in Jože sta se lotila dela, a le na tihem.

Ob robu Komljančevega gozda stoji stara, opuščena sušilnica za sadje. Nihče se ne zmeni zanj. Zato čaka in čaka, kdaj se bo sesedla. To napolpodrto poslopje izbereta Cene in Jože za svojo delavnico.

Pri Pibrovcu in pri Komljancu je tiste dni izginilo nekaj domačega orodja. Iskali so ga in iskali in čez nekaj dni so ga našli v Komljančevi sušilnici. In tako je prišlo prezgodaj na dan Cenetovo podjetje.

Kaj sta neki delala tam doli?« so vprašali nevoljno Pibrovčev oče.

»Voz.«

»Kakšen voz?«

»Takega, da ima hišo, kakor je bil tisti pri komediji.«

»Čemu pa tak voz?«

»Komedijo bova napravila, da nama ne bo treba v šolo hoditi.«

»Lepa reč to! Samo da iz te moke ne bo kruha. Vama bom jaz napravil komedijo! Po svetu bi se rada vlačila pa lenobo pasla. Ali vaju ni sram!«

»Oh, oče —!«

»Po svetu se mi boš klatil? Pri Pibrovcu je doma dovolj dela, ne potrebujemo nobenega postopača in lenuha!«

Strašno so bili hudi Pibrovčev oče. Pri Komljancu je bil pa ravno tak vihar. In ta vihar je izpihal fantoma želje po vozu s hišico in po platneni hiši in komediji. Dovolj je bilo zdaj komedije doma.

Danes je Cene že velik in pozna svet drugače, kakor ga je poznal v tistih letih, ko se je to godilo. Zato je pa tudi danes hvaležen za lepe nauke svojemu očetu, čeprav je bil takrat prepričan, da ga oče samo iz nevoščljivosti ne pusté po svetu. Kako je takrat ljubil komedijo, kako se mu zdi danes pristudna!

J. E. Bogomil.

Stričev svet.

Japonska povest. — Priredil Maksimov.

Striček je pripovedoval: Neki mladenič je hodil dan in noč po zabavah in razmetaval denar, kot bi ga bil pobiral po cestah. Za prošnje in opomine staršev in pravih prijateljev se je malo menil; hodil je dalje svojo pot.

Nekoč ga povabi k sebi njegov stric, izkušen mož. Govoril je z njim o pravih pametnega življenja in mu pokazal slednjič leseno skrinjico z napisom: »Hranilna pušica«.